

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

Slogom rastu malo stvari, a neologu sve pokvari.

Odgovorni urednik i izdavač: Stjepo Givić. — U nakladi tiskare J. Krapotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. Matko Mandić u Trstu.

Izlazi svakog utoraka petka u podne. Netiskani dopisi ne vraćaju, ne potpisani neiskaju, a nefrankirani neprimaju. Predplata za poštarinom stoji: 12 K za obće, 6 K za sefjake; na godinu: ili K 6 — odn. K 3 — na pol godine. Izvan carvine više poštarina. Mlađa i starija se u Puli. Pojedini broj stoji 10 h. Koli u Puli, koji izvan iste. Ureditelj se nalazi u ulici: Glinja br. 5 te prima stranke, osim nedjelje i svetica svaki dan od 11—12 sati prije podne.

Njemački da, nipošto hrvatski!

Glavoviti tršćanski 'Zidovič' donasa svojem broju od utorka tri pritužbe bli poštanskoj upravi u Primorju. Prva mu dolazi iz Malog Lošinja, koja iz Zdrenea i treća iz Pirana. Iz Lošinja tuže mu se, da su tamno novili tablu nad c. kr. poštanskim uredom i da su uz dosada postojeći njemačko-talijanski napis stavili i napis hrvatski. Lošinjski dopis pita ogorčen radi te tobožnje nepravde, kako je moguće, da se mijenja napis na table, koja mora da služi jedino žbenoj potrebi, samo radi toga, što se pravija ili obnavlja tu tablu?

Ili bijaše slavski napis potrebit, tada jer se jezikovni odnosi obratom na njanstvinu u obćini poboljšavaju — mollo se postaviti taj napis mnogo prije, neima te potrebe, i tada kamo ćemo ki ako se bude kod svake obnove table, d svakog izdanja tiskanica i kod svake omjene činovnika, narivalo' toli malo izjajne nam novotarije. 'Trojezični' popravana je absolutno te se ju ne ože inače shvatiti, van kao koncesiju koj dvojici ili trojici hrvatskih agitatora. aktivno neima ako ne dva učinka: da bez ikakvog razloga razdraži talijansko čanstvo i da bude trojezični napis stis- i nećuljiv'.

Druga pritužba diže se proti troje- noj tabli na poštanskoj sabiraonici u renju i proti dvojezičnom pečatu iste airanice: 'Sdregua' — Zdrenej'.

Treća pritužba dolazi odatle, što su ali nekomu Talijanu u Piranu knjižicu slanske stedicionice u njemačkom i slo- skom jeziku.

Što se tiče trojezične table u Lošnju, mam je izjaviti, da ona ne bijaše samo rebila nego također posve opravdana konakita. Poštanski ured u Lošnju nije mo za Talijane, nego također i za ta- šnje Hrvate i za one tuđince, koji do- ze tamo na licenje iz slavenskih de- alja. Taj ured nije samo za grad Lošnju, go i za okolicu, odnosno za izvanjske rezne obćine, u kojih stanuju skoro iz- juctivo sami Hrvati. Hrvatski napis na noj tabli je doduše novotarija za biensu lijanad, ali ta novotarija morala bi biti uvedena onim danom, kad se je mo otvorilo poštu. Ako se je do sada našalo u tom obziru nepravdu ili kri- u tamošnjim Hrvatom, zar je imala ta pravda trajati do sudnjeg dana? Zar je o koji talijanski uspjeh na prosvjetnom, olitičkom ili gospodarskom polju takva novotarija, koje nebi imala biti ili proti joj bismo mi morali dizati nebo i pa- o? Dokinuće bilo koje nepravde, ili po- gnueće bilo kojeg prava nije novotarija nikoga, ako je ta nepravda protuzako- la ili ako je to pravo u zakonu ute- eljeno.

Ovo što rekomo glede hrvatskog na- sa u Lošnju, vriedi i glede istog napisa u Zdreneu. Dapače tamo vriedi i više, r tamo neima Talijana do li dvojice ili

trojice dotepenih krojela, koji hoće, da zapoviedaju svemu ostalom hrvatskomu pučanstvu. U Zdreneu moglo bi biti tabla bez talijanskoga napisa, nipošto pako bez hrvatskoga.

Bjesomučni talijanski piskari onog listića nenalaze rieči prigovora proti njemačkim napisom na poštanskim i drugim tablam u Lošnju, Zdreneu i drugid po Istri, gdje tim napisom absolutno njeima, jer u Istri neima Niemca urodje- nika, niti je taj još do sada proglašen njemački jezik državnim jezikom. Proti tim napisom nabrušite svoju blatnu jezi- cinu i naoštrite svoja zardjala pera, ako ste junaci, ako ste pravedni, ako ste po- steni.

Hrvatski napisi imadu pravo, da stoje na svih tablah javnih ureda Istre; oni su tuji, opravdani i zakoniti, jer je taj jezik zemaljski jezik, on je jezik ogromne ve- čine pučanstva naše pokrajine. Talijanski piskari neka znaju, da Hrvati i Slovenci Istre neće mirovati sve dotle, dok nebude njihov jezik na tablah svih javnih ureda naše pokrajine, pa bile im po volji ili ne te 'novotarije'.

Glede slučaja sa njemačko-slovenskom knjižicom u Piranu, kažemo otvoreno, da ga neodobravamo, da ga dapače odlučno odsudjujemo. Mi znamo sami najbolje, kako nas bole ovakve nepravde, mi ču- timo danonice takve nepravde od strane c. kr. i zemaljskih oblasti, pak i smo i u stanju shvatiti ogorčenje naših protivnika. Nu ako se tuže naši narodni protivnici na ovaj jedini i osamljeni slučaj, što da ka- žemo mi, kojim se danonice i od svih mogućih ureda i oblasti nanašaju ovakve i još gore nepravde i nezakonitosti. Dok su te naši susjedi na sve nepravde, koje nanašaju našem narodu i pojedinci i javne oblasti, dok podupiru i oni sami takve nepravde, dok nanašaju oni isti nama, svemu našem narodu danonice ovakve nepravde, ovakve nezakonitosti, dotle neimaju prava, da pripravaju javnim služ- benikom za onakvu malenkost, kakva se je dogodila njihovom Pirancu. Neka se drže uzvišenog načela: neučini drugomu, što ti nebi drugo; ili učini drugomu, što želiš itd., pak će imati pravo, da se pri- tuže i da prosvjeduju proti svakoj ne- pravdi ili nezakonitosti, koja im se nanese.

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 16. aprila 1902.

Kao svakoga tjedna, tako je i ovoga bila prva sjednica zastupničke kuće pone- djeljak po podne, druga cieli dan jučer, treća danas na dva puta. Pretrgnuta najme u 2 sata, otvorena je opet u pet sati, navlaš za izbor delegacija i kvotne depu- tacije.

Pučko školstvo.

Razpravu o pučkom školstvu nada- ljevala se je u cijeloj sjednici od pone- djeljaka i većinu sjednice od jučer. Proti Svenjemcu Schreiteru u socialnomu de- mokratu Seitzu ustao je antisemit dr. Gessmann. Ovaj je član nižeaustrijskoga c. kr. zemaljskoga školskoga vieća i školski

izvjestitelj u nižeaustrijskom zemaljskom odboru. Proti njemu glavno bile su na- perene strielice obojice prije spomenutih govornika, više iz političkih nego iz drugih razloga. On je te stjelice u svom dvosat- nom govoru odbijao. Lupao je po njih dva sata, velikim znanjem i poznavanjem školskih odnosa ne samo u Beču i Dolnoj Austriji nego i u njemačkim državah. Jer su ga ranjeli pretrgivali, udario je po njih još jače sa svojim silno jakim ako i ne jako ogradnim glasom, uz veliko odobrenje svojih užih drugova, anšesmita. Pri tom bilo je upravo ognavnih psovaka izmed jedne i druge strane, kakvih je svagda onda, kad se Bečke i u obće niže- austrijske stvari razpravljaju. Tu se i ovaj put iznašlo na vidjelo najstranije rublje, koje njemačku kulturu u čudnom svjetlu prikazuje.

Ne iz prkosa nego iz prave potrebe govorio je pri toj razpravi Slovenac dr. Žitnik.

Proti onomu, što je rekao ministar- predsjednik već u prvoj sjednici posle uskrsa glede slovenskih razreda u Celju, da si Slovenci nedadu uzeti iz ruku po- bjede koju su zajedno sa svojim prijat- eljima u tom pitanju izvojevali. Ako bi vlada htjela što proti tomu poduzeti iz straha pred ljevičarskom obstrukcijom, neka zna da onda nastala obstrukcija na strani Slovenaca. Oni se pri obrani svo- jega neće začati nikakva sredstva.

Prešav na pučke škole, reče obćenito, da se u njih premalo uzgaja, i da se tomu ima pripisati kojekakva zla, koja se u ljudskom društvu opaža. Reče također, da je pučka škola bez materskoga jezika kao naukovno ga jezika nesamo protivno § 19. državnih temeljnih zakona nego također pravi nesmisao. Naveo je kasnije i rieči bivšega ministra za bogoštovje i nastavu baruna Gautscha, koj je javno u sjednici rekao, da se mora podučavati u materskom jeziku.

Prešao je pak na crtanje zlostojnih odnosa u školstvu koruških Slovenaca. Njimi se je bavio cijelu uru, njim je po- svjetio skoro cijeli svoj govor. Pokazao je kakvih sve škola imadu koruški Slovenci, kako te škole skoro sve samo za ponjem- čivanje tamošnjega slovenskoga pučka rade, i kakve se sve spletke sa strane vladinih organa, i drugih Njemaca, čak i sa nov- cem, čini proti slovenskom podučavanju, naročito proti jedinoj petrazrednoj školi u Sv. Jakovu.

Potuzio se je također na postupak školskih oblasti napram Slovincem u Šta- jerskoj.

Prema svrsi je rekao, da je izvorno mislio govoriti u prvom redu o školstvu u Primorju, i da si je za to sabrao mnogo materijala. Pošto je toliko govorio o Ko- ruškoj i pošto bi mu govor pređug izšao, on će se samo dotaknuti odnoša u Istri, i u obće u Primorju. U Istri je 17.000 hrvatske i slovenske djece bez škole, premda njihovi roditelji plaćaju poreze kao i svi drugi. Glede školskih odnosa u Istri pod- neseno je mnogo interpelacija, i mnogo put se je već o njih govorilo. Proračunski odbor i visoka kuća upoznala je već te

odnosaje, i pozvala vladu da učini što je dužna, da se ti odnosi poprave. Pozvala je najme c. kr. vladu, da posveti podpunu brigu školstvu u Primorju, da dađe pro- vesti odnose zakonske ustanove, da omo- gući polazak škole svoj djeći koja su dužna pošli ju, da se djecu podučaje u mate- rijskom jeziku po učiteljih za to uspo- sobljenih.

Zahtevala je to od c. kr. vlade još godine 1899. prilikom proračunske raz- prave, al c. kr. vlada u devet godina posle toga nije ništa učinila. Još nije ni riešila pitanja ustanovljenja slovenskih pučkih škola u Trstu, za koje se već od g. 1883. moli. Za više od 1000 slovenske djece u Trstu nepobiraju se c. kr. vlada da njim se dađe slovensku školu. Slovenci Trsta, prem nisu oslobođeni od javnih poreza, moraju si sami, iz privatnih sredstava uz- državati slovenskih škola i trošiti na nju preko 20.000 K godišnjih. To je moguće samo u Austriji. Tomu je kriva samo c. kr. vlada, zvana nato da, i kako da se ustrajaju pučke škole. Pozivali se pri tom na svoju nemoguć, bilo bi šarizjevstvo. Ljub- ljanskomu magistratu je svoje doba c. kr. ministarstvo telegrafično nalozilo da mora ustrojiti njemačku školu. Kako je moglo za njemačku u Ljubljani tako može i mora- la bi za slovensku u Trstu.

Financijsalno ravnateljstvo.

Pučkimi školami svršila je razprava o proračunu ministarstva bogoštovja i na- stave, koja je trajala od 14. marča, da- kako sa pretrgnetom o Uskrsnim blagdanih.

Počela je razpravu o proračunu fi- nancijsalnoga ministarstva, koja ima više odsjeka. Prvi o financijsalnoj upravi u obće. Već jučer govorilo je par govornika i danas do dva sata nekoliko.

Izbor u delegacije.

U današnjoj sjednici opet otvorenoj u pet sati izabiralo se je delegate po je- jedinim krunovinah. Pri tom ponavlja se svakogodisnja prilika, da razmišljamo kakov je izborni red, kako se izbori obavljaju, kako smo mi Hrvati i Slovenci u obće sretni u Austriji. Krunovine, u kojih oni prebivaju, Koruška, Štajerska, Kranjska, Primorje, Dalmacija, broje na debelo uzeto kakvih 900.000 Njemaca, 290.000 Talijana, 1.200.000 Slovenaca, 650.000 Hrvata. Ti Njemci po svojim zastupnicih biraju 3 delegata i 2 zamjenika, ti Talijani po po svojih zastupnicih biraju 3 delegata i 3 zamjenika, ti Slovenci po svojih zastup- nicih 1 delegata i 1 zamjenika, ti Hrvati po svojih zastupnicih 1 delegata i 1 za- mjenika. Slovenci Koruške, Štajerske, Go- ričke, Trsta i Istre nejmaju nijednoga delegata; Hrvati Istre, koji sami sačinja- vaju veliku većinu stanovništva te pokra- jine naprama Talijanom također nijed- noga!

Te činjenice brojke govore samo o sebi, i pokazuju jasno kako nas Austrija gladi — batinama.

Izbor u kvotnu deputaciju. Danas birala je zastupnička kuća te- kodjer kvotnu deputaciju, to jest onada- slanstvo koje ima sa jednakim iz Ugarske i hrvatsko-slavonske banovine ustanoviti

okućstva. nigoj. Marezi, Gorici. Trstu. obratom. nemoguća. ke. Važno za svakoga. austrija. da kupac. ku, sa. ka. R. ristini, čenosti. trstinim. atar u. hlosti, glaso- a bol, adatno. slujent. polesti. laganu. Krave. 0 h. maki i. nataljici. enumim. širava. je zu- 20 h. 20 h. rhuhi i. proko- i. bje- unu po- ve no- Dobiva. e. Sa- j 1 K. prišitili, eglan- olivina. riečava. kodjer. a 1 K. rinu. je kose. zubi. uprave. umaka- litete.

postolak prinosa za zajedničke poslove u jednoj i drugoj polovici monarhije. To je među ostalima jednó od onih pitanja, u kojih se već više godina nemogu sporazumiti predstavnici jedne i druge polu monarhije. Dosad doprinosi ova pola monarhije 70%, ona prieko 30%. Njim tamo, naposeb Madjarom koji tamo imaju sukno i škare, je tako pravo i za napried. Ovi ovdje htjeli bi da se to malo više izjednači. Ako imaju oboji jednako pravo nek imadu i jednak postolak prinosa. Magjari uživaju najmanje 70% pravica, a imaju samo 30% dužnosti. Baš obratno je od onoga što bi imalo biti.

Za delegata u ime Slovenaca i Hrvata izabran je zastupnik Povše, koj je već do sad častno zastupao to svoje mjesto.

Za naše strukovne i obrtne škole.

Prekjučer upravio je zast. Spinčić upit na gospodina ministra bogostorja i nastave, da li će već jednom odrediti, kako je bio od kuće pozvan odnosno upozoren već godine 1895., da se na c. kr. obrtnoj školi u Trstu hrvatski i slovenski podučaje, na dalje da se ustroji u zgodnih mjestih u Istri pripravne tečaje sa hrvatskim naukovnim jezikom za nautičke škole; da se ustroji u toj pokrajini još koja hrvatska i koja slovenska obrtna nadaljevalna škola, i koja hrvatska i slovenska strukovna naročito za obđjelovanje kamena i ljesa.

Za pravo našega jezika kod c. kr. političkih oblasti.

Isti naš zastupnik, povodom talijanskih poziva za vojničke unovačenike, poslanih sa strane c. kr. kotarskoga poglavarstva u Kopru na obćinsko glavarstvo u Dolini, a valjda i njeka druga, postavio je upit na ministra nutarnjih poslova, da li hoće već jednom sa svom energijom obvezati svoje podčinjene urede i činovnike u Primorju, da se u svojih službenih poslovih drže zakona i viših naredaba, i zabraniti njim jednom za uvijek, vriedjati prava i čuštva Hrvata i Slovenaca.

Za pravo našega jezika kod c. kr. financijskih oblasti

Sličnu interpelaciju postavio je isti naš zastupnik na gospodina ministra financija obzirom na njemu podčinjene urede i činovnike. Povoda toj interpelaciji dali su neki dopisi izmed obćine Boljunske i c. kr. carinarskoga i solnoga ureda na Voloskom. Ovaj ured pisao je onoj obćini talijanski. Obćina ga je molila, da njoj piše hrvatski, u jeziku njezinoga ureda i pućanstva. C. kr. carinarski i solni ured pisao je na to obćini — njemački. Dakle, Hrvate i Slovence, ako nećes talijanski, onda imaj njemački. Al taj postupak c. kr. oblasti je očito proti zakonu i pravu, pak za to interpelacija, da se zakon i pravo poštuje.

Što boli Bennata??

Bennata, to je onoga poznatoga c. kr. zastupnika pete kurije, boli što se dosfa odlučno nepostupa proti onomu propoviedniku Talijanu koj da je ono u Vodnjanu u svojoj propovjedi uvriedio pokojne kraljeve talijanske Viktora Emanuela i Umberta i sadanjega živućega talijanskoga kralja, pak s toga stavlja interpelaciju na c. kr. vladu. Mi se sjećamo, da su u nje-kih gradovih propovjednici Talijani hvallili i slavili Italiju, da se je u mnogih gradovih Istre još mnogo gore uvriedilo našega cesara i kralja, i znamo da Bennata nije za to nikakve interpelacije postavio, te moramo suditi, da ga to nije bilo nit neholi.

* * *

Beč, 19. aprila 1902.

Prekjučer i ponekle jučer nadaljevala se je razprava o financijskoj upravi. Razni govornici iznašli su tegobe kod te uprave, a među ostalima i proti činovnikom bud da su stankari bud da zavlače sa rješavanjem ili pako da rješavaju samo formalno da se oslobode episa, a nerješiv

ga stvarno. Ministar financija nije branio činovnika makar i neradili kako valja, što se žalibože redovito čini. On se je pridružio zastupnikom u kudenju mana činovnika. On hoće da budu činovnici kao ljudi, kao državljani slobodni. Al hoće da u službi nepoznaju nikakve stranke, da sa svimi državljani bili oni koje mu drugo stranke, jednako postupaju, po pravu i zakonu. Imenjuć činovnike on negleda koje su stranke ili narodnosti, nego gleda samo da budu sposobni za odnosnu službu. On — naglasuje javno, da ga svi, osobito upravo činovnici čuju — je neprijatelj zavlačenja; u rješavanju spisa, neprijatelj samo formalnoga rješavanja. On zahtjeva od svojih činovnika da obavljaju svoje poslove dobro i čim brže. Oni, koji toga nećine, ako on za to sazna, mogu znati što jih čeka.

Za odštetu obćina.

Njemački nacionalci htjeli su bar rječima pokazati svoju oporbu. U tu svrhu postavili su prešan predlog usried razprave proračuna, da tako malo neprilike čine vladi, i da ju umekšaju za svoje — još nepoznate zahtjeve. Postavili su prešan predlog, kojim se c. kr. vlada poziva, da se pobrine za zakonsku osnovu usried koje bi se imalo sve obćine odštetiti za poslove koje obavljaju u prenesenom djelokrugu, to jest one poslove koje obavljaju za vladu. Taj predlog bio je postavljen u ratobornom smislu, a prošao je posve miroljubivo.

Sam ministar-predsjednik odmah iz predlagatelja je izjavio, da vlada i sama misli, da bi trebalo odštetiti obćine za ono što rade za državu, i da će podneti odnosnu zakonsku osnovu čim ju sastavi, a sastaviti će ju čim malo vremena dobi-je da se tim pitanjem ozbiljno baviti može. Rada bi i kojesta drugo podneti parlamentu na razpravu, al nek ju i parlamentu pomaže, nek nezavlači preveć sa razpravami.

Predsjednici raznih klubova izjavili su takodjer da su za taj predlog. Dan na glasovanje, bila je prešnost pak i sam predlog primljen jednoglasno.

Pokušaji proti podpori za Prag.

U dalnjem poglavlju proračuna financija je i stavka od 16 milijuna kruna, koji se imadu dati u deset godina gradu Pragu za uredjenje toga grada. Njemci vele, da je to vlada obćela Čehom još onda kad se je s njimi pogadjala da odustanu od obstrukcije, da jih je tim nje-kim načinom kupila. Nezavidjaju, vele, toliko Pragu, nego hoće da vlada i daje takovih podpora i njemačkim gradovom. Jedan njihov zastupnik je čak rekao: hoćemo paritetu — jednokost. Koliko Čehom, a isto toliko Njemcem. To je možda jedina težka stavka u celom proračunu. Njemci obćenito su proti njoj, jer sad još za njihove gradove nije ništa u proračunu. Kad bi pak ta stavka bila zabačena, onda bi mogli Česi činiti neprilika parlamentu. O tom će se razpravljati i glasovati budućega čedna.

Nego već sad, kad se je jedva došlo da se započne razprava, postavio je Svecnjemac Malik predlog, da se o stavci glede podpore Pragu razpravlja napose, a ne zajedno sa dotičnim poglavljem. Predložio je, da se o tom njegovom predlogu glasuje po imenih, i glasovalo se je.

Za taj njegov predlog glasovali su Svecnjemci, njemački nacionalci, i njemački liberalci — u sve 83.

Proti tomu predlogu zastupnici svih slavenskih klubova, njemački veleposjednici, neki njemački katolici i neki antisemiti — u sve 171.

Manjkali su mnogi zastupnici; — talijanski svi, i oni koji su bili u dvorani, bježali su iz nvorane kad je imao na nje red doći da glasuju. Pokazali su onim koj možda do njih što drže, bolje rekuć onim koji jih nepoznaju, da se na nje nije zanašati.

Ministar bogostorja i nastave odgovorio je na interpelaciju zast. Spinčića od 28. marča 1901. glede škole na Unijah. Škola da postoji od godine 1831. i to tako da je na njoj do najnovijega doba bio naukovni jezik u prve tri godine hrvatski u zadnje tri talijanski, a da se je talijanski jezik podučavalo takodjer u prvih trih godinah. Godine 1898. molili su razni roditelji pod vodstvom Antona Radoslovića, da se uvede u svih godinah hrvatski naukovni jezik. Drugi roditelji pod vodstvom Andra Nikolića molili su obratno, da bude u svih godinah naukovni jezik talijanski. Iz matica da se je razvidilo, da oni koji su prošili za hrvatsku školu imadu 48 djece, a oni koji su prošili za talijansku 54. Na temelju toga, da je c. kr. zemaljsko školsko vieće odlukom 23. decembra 1901. odlučilo, da se škola razdieli u dva odjela tako, da se jedna djeca sve hrvatski druga sve talijanski podučavaju, i da se u hrvatskom odjelu podučava talijanski jezik a u talijanskom odjelu hrvatski jezik svu onu djecu, kojih roditelji ili skrbnici se ne izvaja početkom godine, da neće da se njihova djeca ili stićenici odnosni jezik uče. To da se je interesovanim priobćilo, i nitko nije proti tomu utoka učinio.

Tim je — veli ministar — obojem na Unijah stanujućim narod u zaštićeno pravo zajamčeno temeljnim državnim zakonom za čuvanje njegove narodnosti i jezika, i svako se može bez sile učiti drugi jezik pokrajine.

Teško je naći učitelja. Mjesto je osamljeno. Dvojak jezik. Školske godine 1900./1901. morala je škola zatvorena biti. Početkom ove školske godine podučavao je svećenik, dok nije došao učitelj Vjekoslav Jurinović, koj sad tamo podučaje.

Sve je lepo i dobro, što je gospodin ministar rekao, samo neznamo, koji mu je rekao, da na Unijah dva naroda stanuju, i kada i od koga se je to konstatovalo. Radoslović i družina, Nikolić i družina su sinovi jednoga te istoga naroda.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda“
za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Ča misliš, kako bi najglagje postali pravi Talijani oni Zrenjski poprdili? Jur. Morali bi progat svoje žene, matere i hćeri, pak poiti va Italiju po druge. Fr. Ma neće tega storit. Fr. Ajbo, ter zu ženi pametnije od muži. Fr. Tako bi valjalo muži va Italiju poslat. Jur. Ja, i ženi nebi s tim nič zgubile.

Fr. Su ča frajali na oprtalskom Krasu „Legina“ dica sa svojim meštrom neku nedilju? Jur. Vero da njim je va truhle krullio kako i va praznoj bačve. Fr. Tako se više nedaju varat naši kmeti? Jur. Aj vero ne, zač su spoznali legaše, njihove meštre i njihovu dću. Fr. Već je bilo i doba!

Anstro-Ugarska. Gospodska kuća izabrana je u posljednoj sjednici svoje članove u delegacije, koje će se sastati budućeg mjeseca u Budimpešti. Ovdje nam valja izpraviti jednu pogriješku, koju po činismo nehotice u prošlom broju. Istru će naime u austrijskoj delegaciji zastupati delegat Bartoli, a njegovim zamjenikom bijaše izabran markiz Polesini.

U ugarskom saboru interpelirao je zastupnik Visontay, član narodno-neodvisne stranke vladu o trojnom savezu. On je naime upitao vladu: da li je istina, da izitiće trojni savez dne 6. maja 1903. i da su već povedeni dogovori o obnovi tog saveza? Je li istina, da bijaše posljedica tih dogovora ta, da će se obnoviti trojni savez i da će se ugovoru dodati nove klauzule obzirom na odnosaje između Italije i ostalih vlastih trojnoga saveza? Može li ministar-predsjednik priobćiti, da li će biti novih ugovora ta posljedica, da će se promjeniti postojeći znataj obrana trojnoga saveza, i napose, da li nove ustanove promjenjuju mirne osnove Austro-Ugarske na Balkanu. Nadalje pita zastupnik Visontay, koji li je bio nagli razlog da se je odkazalo trojni savez i koja ga je od velevaljih odkazala, te koje je zahtjeve postavila ona vlast, koja je savez odkazala? Konačno pita on: da li se je na sastanku u Mljetcih između njemačkoga kancelara grofa Bülowa i talijanskoga ministra izvanjskih posala Prinetti-a govorilo takodjer o gospodarskih i trgovačkih pitanjih, i da li se je ujedno sa trojnim savezom odkazalo i trgovačke ugovore. A posto bi i dalje pridržanje carinske klauzule za talijanska vina, kao što i uvedenje novog njemačkog carinskog cjenika u sadašnjoj formi, silno oštiti priobćiti poljodjelstva Ugarske, interpelant pita konačno, da li je ministar-predsjednik uložio svoj upliv na zaštitu protibaka Ugarske nedavno, povodom sastanka grofa Bülowa i grofa Goluchowskoga u Beču. — Znatiželjni smo, kako će ugarska vlada odgovoriti na ovu zanimivu interpelaciju.

Obzirom na spomenuti sastanak u Beču, piše berlinski list „Post“ službeno da grof Bülow nije došao u Beč, da umirivladine kugove i da razljera crne misli tih krugova, već za to, da izmieni osobno nekoje misli sa upravitelji izvanjske politike Austro-Ugarske i da izgledi put za provedenje zaključaka, stvorenih na sastanku u Mljetcih i tićućih se trojnoga saveza.

Dne 18. t. mj. imao je kraljevinski odbor hrvatskoga sabora opet sjednicu, na kojoj je započela podrobna razprava o odgovoru, što ga je sastavio izvjestitelj dr. Eggersdorfer, koji odgovor će se predati jednakomu odboru madjarskoga sabora. U sriedećoj sjednici bio je taj odgovor sa svimi glasovi odborove većine prihvaćen; izvjestitelj je dobio nalog, da taj odgovor čim bude prepisan, pošalje madjarskomu kraljevinskomu odboru.

Srbija. U Biogradu namjeravali su građani sa djactvom na čelu prirediti dne 19. t. mj. proti-bugarsku demonstraciju radi toga, što se Bugarci protivno posvećenju srbskoga metropolite Firmiliana u Skoplju. Nu redarstvo zabrani zadnji čas tu demonstraciju, radi česa je oko 2000 osoba sa zastavami i pjevajuć narodnu himnu prošlo glavnimi ulicami grada prosvjedujuć proti bugarskom nastojanju. — U sjednici narodne skupštine dne 19. t. mj. dozvoljena bijaše vladi izvanredna vjerjesija od 360.000 franaka za velike vojničke vježbe. Radi uskrnih blagdana odročena bijaše skupština do dne 3. maja.

Bugarska. Iz Sofje brzojavljaju, da je bugarska vlada razposlala okružnicu svojim trgovačkim agentom u Turskoj. U toj okružnici, da ih upozoruje na pogibelju, koje bi mogle nastati za kneževinu usried revolucijonarnih spleta u Macedoniji.

Macedonski pokret, da bi mogao postati pogibeljnim kneževini i svetloj stvari Bugarske, pak valja radi toga taj pokret unutar granica kneževine prečiti i svaku ruskoj neprijateljsku demonstraciju zabraniti. Trgovacim agentom preporuča se, da njegove stanovništvo Macedonije, neka je vlada mirno. Sofijska vlada poslala je po jedan izlask te okružnice i svojim diplomatskim zastupnikom kod raznih dvorova, preporučiv im, da izvieste velevladi, koje su potpisale berlinski ugovor, da znaju, što ih je poduzela bugarska vlada za održanje mira i reda na Balkanu, nebi male nikakva uspjeha, ako se istodobno neučini potrebite korake, u tu svrhu, da budu takodjer u Turskoj provedene potrebite reforme.

Rusija. O umorstru ministra Sipiagina javljaju iz Petrograda naknadno, da obojica tuji svoje pravo ime. Niko da nezna gdje je u Petrogradu stanovao. U obće se drži, da je on počinio zločin i sporazumno sa više osoba. — Ruskim ministrom unutarnjih posala bijaše imenovan Vjateslav Konstantinovič Pleve, koji je do sada obnašao čast državnog tajnika u Finskoj.

Pokrajinske:

Razkolnička misa! Talijanski ili Primorja udaraju složno na presvj. biskupa Mahničca, što je izdao poznatu naredbu o porabi glagoljice u krcčkoj biskupiji, kako bijaše prihvaćena u posljednjem sastanku svećenstva one biskupije. Glasovit talijanski poviestničar iz Osora, koji se nalazi na jasliah jednog talijanskog svećenika, kuje: danomice dopise iz Osora, Kerezina, Lošinja itd., u kojih izlijeva svoju tuč protu spomenutoj naredbi i proti presvj. biskupu. Svojim dubokim proučavanjem glagoljice došao je taj izvanredni učenjak tako daleko, da je okratio glagoljsku misu razkolničkom misom, a po tomu je presvj. biskup Mahničca razkolnički biskup i svi njegovi svećenici njegove biskupije, koji glagoljaju, razkolnički svećenici.

Mi se nećudimo minimalo oštroumnosti toga učenjaka ni njegovih šaptnalaca sa varnerskih otoka, ali se čudimo državnomu odvjetništvu, koje dozvoljava, da se bezkazuveno i slobodno baca tako bezrazumno klevetu i pogrdu na odličnoga svećenoga dostojanstvenika i na sveti naš krsni obred, kojega nam podariše i poručivše najveći romski pape. Zar je u istinu dopušteno tim bezsramnim klevetnikom paralicam?

Talijanski zastupnici — proti talijanskomu propoviedaču. C. kr. zastupnik Kurije za Istru naš predragi Bennati, koji je sa drugovi u sjednici carevinoga vijeća od dne 15. t. mj. interpelacijom ministra pravosuđja radi prediztrage, da se vodi proti poznatom talijanskom govorniku lausovcu Colleoni-u, koji da je u jednoj propoviedi minule korizme u dnjanu uvriedio talijansku vladajuću vlast. C. kr. zastupnik pita g. ministra, da li pozvati na odgovornost one, koji vodili sa obuznikom prediztragu prigovora. Takvim postupanjem da se agitatorsko svećenstvo pobudjuje na pogubna dela a držanje oblastih da stavlja u čudno svetlo lojalnost Austrije napram Italiji. Ili dakle znati, hoće li vlada slati na put porabi oltara i propoviedaonice u agitorske svrhe.

C. kr. zastupnika moralo je silno bojazno, što je morao navesti za uzor te zločine oltara i propoviedaonice talijanskoga svećenika i ako se nevaramo, talijanskoga prodanika. On bi se bio stalno i u svom slasu srušio na kakvog govornika i svećenika-agitatora, ali takvih imalo na žalost pri ruci.

Olac Colleoni zapamtiti će si stalno interpelaciju c. kr. zastupnika, pak će ući na put, kad ga opet sreća nausesu u put, propoviedati ob onih 80 milijuna talijana, koji stoje puškom i mačem u ruci iza ledja istarskih-nespašenih!

Članom stalnoga odbora zemaljskoga kulturnoga vijeća za Istru bijaše imenovan na mjesto odstupivšeg vodnjanskog veleposjednika Tome Sottocorona, predsjednik kot. gospodarake zadruge u Rovinju i tamošnji posjednik Ivan Tromba.

U narodnom pogledu mi negubimo, niti dobivamo tom promjenom članova zem. kulturnog vijeća ništa. Odlučan Talijan je odstupio i odlučan Talijan je nastupio.

Staroslovenska sv. misa. U nedjelju bijaše u Ricmanjih prošćenje kao na blagdan zaštite sv. Josipa, zastitnika sviju Slovenaca u svih slovenskih pokrajinah. Pobožnoga naroda nagnulo je u prijazne i rodoljubne Ricmanje iz bliža i daleka veliko mnoštvo. Iz tršćanske okolice te iz bližnjih mjesta Istre pohrllilo je mlado i staro, muško i žensko, da prisustvuje službi božjoj u staroslovenskom jeziku.

U jutro u 6 sati bijaše prva propovied i svečana sv. misa u staroslovenskom jeziku i obredu, a u 10 sati druga propovied i opet svečana sv. misa istim jezikom i obredom pjevanja. Bogoljubni naši Slovenci slušali su pravim užitkom pjevanje sv. mise u jeziku svojih djedova.

U nedjelju čuli smo opetovno pogovor vriednih Slovenaca, osobito onih iz tršćanske okolice, da se sada više neplaše ni biskupskog ordinarijata, ni kapitularnog vikara, ni njihovih židovsko-liberalnih glasila. Svi ovi mogu slobodno i više priiti-skati i više latinizirati naše crkve — rekoše — sada znamo, da možemo u vjeri i crkvi naših djedova očuvati i naš materinski jezik. Rodoljubni Ricmanjci pokali su nam put, na koji nas silomice tjeraju gospoda na biskupskom ordinarijatu — e pa neka bude! Bili bismo ljudi, kad ih nebiismo zlopušali.

Iz župe Motvorana: Mollm Vns velenjenjeni gospodine uredniče, da bi izvolili primiti nekolicu redaka kao izpravak na dopis iz župe Motvoranske u dičnoj „Našoj Slogi“ od dne 8. aprila 1902. br. 27. Ne pričinja se našem župe-upravitelju da je u Karnici sielo župe motvoranske, budući da svjedoče to uredovni spisi, pečat itd. premda je više od sto godina kako župnik stanuje u Karnici a ne u Motvoranu, jer u Motvoranu nije niti kuća, a g. župe-upravitelj nemore stanovati u zvoniku pod zvonom, kad mu nisu u stanju ni kolibe napraviti niti Proslinac, niti Cukoni a još napravit Matvoranci, kojih je gotovo i nestalo iz starodavnoga grada. Naš dobri g. župe-upravitelj, premda ima jako obširnu župu i još kapelaniju Kavran, koja je od župe jako odaljena te brez svećenika, ipak nam uvijek svake treće nedjelje dolazi u Motvoran reći sv. misu, lilijuć nam tako svima ugoditi jednu nedjelju u Karnici; drugu u Kavranu, a treću u Matvoranu, što to nikad pre Gut nije činio, po kojim bi i mjeseci prolazili, da ne bi imali sv. mise u župi. Isto nestoji, da nije sv. ulja u crkvi matvoranskoj, goep. župe-upravitelj je bio uzio predvznom sv. ulje u Karnicu, da bi novo u sv. posude nalio, kao prepisuju sv. obredi, te je opet odmah isto druge nedjelje donio i dapače tamo s njim krsio. Naš gospodin župe-upravitelj se točno drži starih običajia, a dopisniku valjda nisu dobro poznate stvari crkvene kao njegove poljudijske pa nije točno izviestio. (Donosimo, da se čuje i drugo zvono. Op. ured.)

Obćanski izbori u Cresu. Iz Cresa nam pišu: Početkom veljače javio sam vam, da su listine za naše občinske izbore već izložene — i strašno pokvarene — te da će se do malo obaviti izbori, za novo občinsko vijeće.

I znasta li javljeno, da će se obaviti izbori dne 18, 21. i 22. tekućega. Mi smo pravodobno bili pripisali listine i učinili dotične utoke, naime prije kod reklamacione komisije, a pak kod poglavarstva; ali sve uzalud: svi bijahu gluhi! S toga je naš dični zastupnik prof. Spinčić i interpelirao,

kako bijaše od vas javljeno — ministra-predsjednika, da prošulje rok i da naredi da se poprave listine; ali i ovo nam se izjalovilo! I ministarstvo bijaše gluho!

U petak dakle na 7 sati u jutro, počeli su izbori, i mi, premda smo predviđjali sva nasilja, ipak smo se mnogobrojni prikazali na izbor III. tiela, i da neprijatelji vidu koliko nas je.

Ali grozan je bio ovaj izbor! Najprije trajao je neprekidno u petka od 7 u jutro pa sve do poslie podne u subotu, da se ljudi ozlovolje i odaleče. Pak i sva druga sredstva, koja dopušta načelo: „osar tutto“ bila su izrabljena. Bilo je prietnja, kupovanja, nasilja i drugih sramnih stvari; ali što je najteže za nas, odbijali su naše glasove jednog za drugim; a naše punomoći bijahu sve odbijene osim dvie. Njihovi su neki i po više puta glasovali. Na ovaj način slavna naša vlastela — od kojih je namjestnik cresko građanstvo primio — su sakupila ništa manje nego 280 glasova, a mi koji smo jih imali sa prokurami preko 300 dobili smo jih samo 135. Mi ćemo odma dotične utoke učiniti proti tim nazakonitostim, ali hoće li nam vrediti, to je pitanje, budući i do sada svi bili gluhi. Ova naš prva vatra neće zastrášiti, već ćemo čekati, i pripravljati se buduće, pak ćemo sve to složniji i jači postati. Ovim će se i mnoga još spavajuća naša braća probuditi i pridružiti će se nam u borbi, za naše svjetline: za izbavu naše občinske uprave iz ruku bezobzirnih tirana.

Veselo dakle svi moji poštteni građani i hrabri seljani; veselo jer ste vašim radom i prisustvom u petak svoje lice osvitali; pokazali ste se proti svakom nasilju pravi ljudi; prezirali ste sve novce i obećanja za obraniti svoj mili narod i svoj liepi jezik! Utrajte svi složni i pripravni, na svaku borbu iznova pokazite se pravim rodoljubima, pamteći one naše zlatne rieči: „svaka sila do vremena!“

Družtvene.

Za „Sokolski Dom“ i podružnicu sv. Cirila i Metoda u Puli sabrao je g. Josip Fedel na izletu u Ližjanu K 11-65 te jih izručio svrsi putem g. A. Kaudušer jur drugi dan po izletu.

Podružnica družbe sv. Cirila i Metoda u Puli držali će redovitu glavnu skupštinu u nedjelju dne 27. travnja 1902 na 10 sati predpodne u hrvatskoj pučkoj školi u Sijani sa sljedećim dnevnim redom: pozdrav predjednika, izvješće tajnika, izvješće blagajnika, izbor novoga odbora, izbor odaslanika na skupštini glavne družbe, razno.

Kaštelirska mužka podružnica sv. Cirila i Metoda poziva svoje članove na godišnju skupštinu, koja će se održavati dne 27. tek. aprila u 1 sat po podne u družbinjoj školskoj zgradi.

Iz drugih krajeva:

Nadbiskup Posilović — kardinal? Iz Budimpešte brzojavljaju zagrebačkim listovom, da se tamo govori, da će biti doskora imenovan kardinalom zagrebački nadbiskup presvj. g. dr. Juraj Posilović. Vele, da papa hoće time dati hrvatskim katolikom zadovoljštinu za nepravdu u pitanju svetojeronimskom.

Dvojimo, da bi presvj. g. nadbiskup drage volje primio takvu zadovoljštinu, jer nepravda nebijaše nanesena jedino njemu kao Hrvat u hrvatskom metropolitu, nego svemu hrvatskomu narodu.

Čestitka i zahvala nadbiskupu Stadleru. Predsjedništvo političkog društva „Edinost“ u Trstu odaslalo je sudjelat jednoglasnog odborovog zaključka brzojavu čestitku i zahvalu presvj. g. dru. Josipu Stadleru, nadbiskupu u Sarajevu, na njegovom odlučnom i muževnom prosvjedu, dostojnom uzornog nadpastira i odličnog Hrvata u poslu zavoda sv. Jeronima u Rimu.

Razkraljica Natalija prestopila na katoličku vjeru. Francezki listovi pripo-

viedaju, da je prestopila na katoličku vjeru nesretna srbiska razkraljica Natalija, suprug pokojnoga razkralja Milana. Ona se nalazi sada u južnoj Francezkoj u mjestu Berek-sur Mer i to od mjeseca oktobra amo. Krsiena bijaše po katoličkom obredu prošle subote od župnika parižkog predgrajda Plaisance. Ako je istina, da je kraljica Natalija živila u neprijateljstvu sa svojim sinom kraljem Aleksandrom, to se možde lahko svatiti, kako će na srbskom dvoru nemilo odjeknuti taj korak kraljeve majke.

Krasna braća. Ta krasna, braća jesu: židovski „Piccolo“ i nazovi-katolički „L'Amico“ u Trstu. Ta dva lista zastupaju navodno posve protivna načela, ali u istinu jesu jedno. Dva su to tjela a jedna duša. Oba se natječu sada, tko da bude vjernijim i dostojnijim tumačem misli i želja, osnova i odluka preč. biskupskog ordinarijata u Trstu. Obojica turše istodobno u sviet viest, da će biti imenovan novomu tršćansko-koparskomu biskupu pomoćnikom svećenik slavenske narodnosti. Obojica lažu hotimično i znaalice, da je u tršćansko-koparskoj biskupiji veći broj talijanskog nego li slavenskog stanovništva. To je zaista: „nobile par fratrum“.

Otvoreno mjesto. Kod e. kr. financi cijalne prokure u Trstu otvoreno je mjesto perovodje za podporom od 1200 kruna.

Molbe valja poslati u roku od 4 čedna c. kr. financijskoj prokuri u Trstu sa dokazi d svršanih naučih, napose o svršenoj jednogodišnjoj sudbenoj praksi te poznavanje njemačkog i talijanskog jezika i jednog slavenskog jezika, koji je u porabi u državi.

Novo krzmanje u Trstu. Na šķveru sv. Marka u Trstu zapustilo je najprije okolo 150 radnika posao zahtjevajući, da im se povisi plaću. Ravnateljstvo brodogradionice odпустиło je usljed toga drugih 1200 radnika pod izlikom, da za njih neima posla, pošto su njihovi drugovi prije samovoljno zapustili radnju. Ovi posljednji morati će da zapuste radnju u roku od 8 dana. Brodogradionica ili šķver sv. Marka gradi ponajviše brodove za c. i kr. vojnu mornaricu i za izvauške džzare. Njezina uprava nije se — kako kažu sami radnici — ni upustila u pogodjanje sa radnicu, koji su zahtjevali povišenje plaće za 20 nvc. na dan. Ako je ovo istina, tada će ta uprava sama odgovarati za eventualne posljedice, jer se tako sa radnikom nepostupa.

Austrijski nadvojvode kod krunit- bench svečanostih u Londonu i u Madridu. Novine pripoviedaju, da će zastupati Njcg. Veličanstvo cara i kralja Frana Josipa kod krunitbench svečanostih Eduarda VII. u Londonu prietolonasljednkih nadvojvoda Fran Ferdinanda a kod krunitbench svečanostih Alfonsa XIII. u Madridu nadvojvoda Eugen.

Kao madjarski počastni kavalir biti će pridieljen nadvojvodi Fran Ferdinandu Tassilo grof Festetic, a nadvojvodi Eugenu Nikola knez Palfy.

Porinuć novog parobroda. Dne 12. t. mj. porinuše u more sa loydogov arsenalu u Trstu novi parobrod „Galizia“. Ovo je 66. parobrod porinut sa loydogov arsenalu.

Novi parobrod jest 315 englezkih stopa dug (96.13 metara) i 12.44 m. širok, 6.57 m. visok. Strojevi jaki su 2000 konjskih sila, a brodići će brzinom od 13 milja na uru; nositi će 2771 haevu; u prvom i drugom razredu mjestiti će 61 pušnika; razsvjetljen je biti električnim svetlom. Parobrod „Galizia“ je šesti parobrod istoga družtva, iste veličine i iste podobe, prvih pet imenuje se: „Styria“, „Carinthia“, „Carniola“, „Tirolo“ i „Bacovina“.

Odbor za uređenje doline rieke Mirne. C. kr. namjestništvo u Trstu poslalo prije 15 dana u močvarnu dolinu rieke Mirne posebni odbor tehničko-hidrau-

